

COMMENTATIONES
SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARVM
GOTTINGENSIS
RECENTIORES
VOLVMEN II.

AD A. MDCCCXI — XIII.

CVM FIGVRIS.

GOTTINGAE
APVD HENRICVM DIETERICH
MDCCCXIII.

M E M O R I A
AVGVSTI GOTTLIEB RICHTER

I N

CONSESSV SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARVM

D. XXIV. OCT. MDCCCXII

COMMENDATA

A B

I O. F R. BL V M E N B A C H.

G O T T I N G A E

T Y P I S H E N R I C I D I E T E R I C H .

Geminiata eaque grauissima vulnera quae Vniuersitati nostrae litterariae nuper, et quidem paucorum dierum interuallo inflictia sunt decessibus duumuirorum meritis et fama illustrium, HEYNII inquam et conterranei eius, RICHTERI, cum ea et Societati Regiae Scientiarum, cuius alter restitutor dicendus est, alter vero proximo ab eo loco sodalis senior fuit, funesta acciderint, memoriam tantorum collegarum sollemni consessu pia mente recolere cum ipsa religio, tum mos in sodalitio nostro receptus exigunt.

Atque ut RICHTERO parentare in' me suscepserim non solum ex muneric officio, verum maxime ideo partium mearum duxi, quod per continuos quadraginta fere annos non vnius generis mihi cum ipso intercesserint necessitudines; vt pote quo primum praceptor vsus sum fidelissimo, imo cuius fama quam iam tum temporis adhuc vir iuuenis sibi pepererat, me in primis vt Gottingam studiorum causa venirem, compulit, vbi triennio post in Professorio medicorum ordine collega mihi extitit coniunctissimus, quique etiam grauioribus, quibus haud semel conflictabar, morbis salutiferam mihi opem tulit medicus vt sagacissimus et sollicitissimus, ita felicissimus.

Adeoque vix quemquam hodiendum superstitem puto ex eorum numero qui tam studiorum affinitate quam communium officiorum per tot annos vinculo ipsi coniuncti fuerunt, cui vberior contigerit occasio de viri desideratissimi litteraria et academica vita plura proprius obseruandi aliaque quae ad antecedentem iuuenilem eius aetatem attinent ex ipsius ore passim relata accipiendi.

Equidem natus est RICHTERUS anno superioris seculi 42do Sorbigae in Misnia Saxonum, patre istius urbis sacrorum anti-stite, cui Georgius Gottlob Richter, inde ab academia nostra condita Professor in eadem medicinae primarius, frater erat.

Hic cum satis diues et absque liberis esset, germano suo obtulerat quodsi filiorum nunc adolescentium unus artis salutaris studium amplecti vellet, se eum in contubernium et convitum adopturum et studiorum eius rationem habiturum.

Parens eorum natu maiorem sibi et ecclesiae reseruare maluit, iuniorem vero, ipsissimum nostrum AUGUSTUM GOTTLIEB Gottingam misit, fratrisque beneuoli clientelae tradidit, sub cuius moderamine per quatuor et quod excurrit annos (inde ab anno 1760 ad 64) studio medico sedulo incubuit.

Erat autem ille RICHTERUS senior, nostri patruus, quem ipse adhuc venerandum et grauem senem fere octogenarium quandoque inuisi, Boerhaavii discipulus non modo sed et strenuus sectator, medicus ceteroquin quales tunc temporis elegantes vocabantur, historiae litterariae, seu potius notitiae librorum curiosus, ipse bibliothecae locupletis et instructissimae possessor, medicorum veterum admirator, et qui praesertim in pangendis vernaculis latinisque carminibus sibi placebat; quantum vero comperi, saltem quamdiu Gottingae vixit, minus praxi medicae deditus quam praelectionibus ad Boerhaavii sui mentem recitandis, et, ut tum temporis occasio frequentior ferebat, numerosis commentationibus academicis, disputandi aut praefandi caussa edendis, iisque tam lectionis copia refertis quam orationis ornatu conspicuis.

Has vero plerasque quae ille in deliciis habebat cupedias parum ad palatum eius ex fratre nepotis et cura filii fuisse, faciles dabunt qui ingenium eius longe magis ad ne dicam lucifica, sane proxime in usum vertenda norunt.

Eo acrius contra studium et operam practicis ut vulgo audiunt disciplinae medicae partibus impendebat, et iam tum mature satis in primis chirurgiam ceu longe certissimam et fallere

fere nesciam artis salutaris partem excolendam sibi sumsit, de qua perficienda et inter Germanos ad priscam dignitatem euhenda postmodum tam impense meruit.

Interim tamen cum exacto heic quadriennio tirocinium poneret, patrui magis votis obtemperatus ut coniicere licet, quam ex proprio arbitrio sub eius praesidio dissertationem inauguralem defendit *de prisca Roma in medicos suos haud iniqua*; praemissa preelectione *de praxi veterum medicorum hodierna praestantiori*, etsi probabile sit ipsum posterius argumentum non magis enictum quam prius illud fructuosum putasse.

Paulo post vt et sibi iura docendi aliquando in alma Georgia Augusta pararet et tempestiue reseruaret, denuo cathedram concendit, et iam quidem materiam ex medicae artis exercitio ad quod adeo propensus erat, grauioris et rarioris morbi a se obseruati a) historiam, publicae disquisitioni exposuit b). Mox vero ipsius generosi patrui aere adiutus annum cum dimidio itineri ad Gallos, Anglos et Batauos impendit, in quo praesertim Londini diutius commoratus est, ibique in primis celebre valedudinarium publicum cui a S^o Bartholomaeo nomen est, indefesso studio frequentauit, quod ipse scholam in qua maxime profecerit principem ac primariam vocare solebat c), et cui tum temporis in iis quae manu medentur morbis, praeerat magni nominis masculus chirurgus, PERCIVAL POTT, praeter alia in primis oculorum morbis sanandis et herniarum curatione celeber, ipsis adeo iis chirurgicae artis capitibus quibus et postmodum maxime inclaruit RICHTERUS.

Hic vere anni 66^{ti} ex itinere suo redux statim a sagacissimo illo ingeniorum aestimatorem, MUNCHHUSIO Professoris medicinae in academia nostra extra ordinem locum obtinuit d), iamque post

a) *intumescentis et callosi pylori cum triplici hydrope.*

b) Indicem scriptorum RICHTERI v. apud PÜTTER (*Versuch einer academischen Gelehrten Geschichte von Göttingen* T. II. p. 145) et MEUSEL (*Gelehrtes Deutschland* T. VI. pag. 342 sq. T. X. p. 476 et T. XI. p. 638.)

c) v. *Bibliotheca chirurgicae* T. VII. p. 234.

d) in ordinariorum numerum receptus a. 1771.

HEYNIUM et BECKMANNUM vltimus decessit eorum Professorum Gottingensium qui adhuc ab ipso eo immortali viro vocati fuerunt.

Occupauit statim quam nactus erat spartam oratione *de dignitate chirurgiae cum medicina coniungendae* et ingens commodum ex intimo hoc connubio oriundum ab eo inde tempore illustri suo exemplo praeclare comprobauit. Indixit vero istam panegyrin aditialem prolungatione *de variis cataractam extrahendi methodis*, quam quidem encheiresin postmodum vltro perfecit variisque scriptis exposuit, quae aequa ac cultellus simplex et commodus ab eo inuentus et cataractae extrahendae egregie inserviens primam ei nominis claritatem pepererunt.

Praeter opem autem quam suffusione oculorum laborantibus felicissimo cum successu tulit, curandis quoque ut iam tetigimus herniosis mature inclaruit, hocque grauissimum chirurgiae caput itidem classico opere illustrauit, adeoque vtrumque dirum affectionis genus, quod hactenus in Germania saltem plenumque a circumforaneis tantum hominibus tractabatur, solidiori, cuius operam requirit, chirurgiae vindicauit.

Primis etiam Professorii sui munera annis consilium cepit edendae *bibliothecae chirurgicae*, in qua se vnice recensibus librorum nouorum chirurgicorum, et commentationum eiusdem argumenti quae actis societatum praesertim exterarum insertae sunt, continebat, passim vero quoque obseruationes ipsi per literarum commercium communicatas subiungebat.

Et verbis dici non potest quam fructuosissimum hoc institutum euaserit, quantumque quindena huius bibliothecae volumina^{e)} ad augmentum et perfectionem chirurgiae adque formanda et acuenda tironum in eo artis salutaris campo ingenia contulerint; non solum quod noua quae ad eam faciunt inuenta et incrementa, inprimis ex Gallorum et Britannorum tantorum in ea magistrorum scriptis, quibus bibliotheca academica in dies

^{e)} Inde a vol. XIII^{to} RICHTERUS generum clarissimum, Per ill. DE LODER, Sodalem nostrum, operis socium sibi adiunxerat.

augebatur, nostratisbus mature innotescerent, verum maxime ob innumera eaque in breuitate sua grauissima monita et obseruata quae ex propria penu tam sagax tamque expertus in sua arte auctor, recensibus suis per parenthesin interseuit.

Sanissimum vero quo pollebat iudicium in istis censuris non magis admirari oportet quam eximum candorem quo vel eorum auctorum, a quibus ipse antea lacesitus erat, merita ingenue extulit, proprios contra errores sincere professus est, encheireses et medendi rationes quibus hactenus vsus fuerat iam aut correxit, aut cum aliis quas meliores expertus erat, commutauit, ita vt in tanta qua valebat in sua arte auctoritate, summam tamen versus alios testatus sit aequitatem et ab iis proficiendi imo se ipsum emendandi, et vnice salutiferam quam in deliciis habebat artem perficiendi, studium.

Postquam vero iam per quindecim annos ambitum chirurgiae in scholis quas de ea habebat, amplexus erat, eandemque artis quoque exercitio intime familiarem sibi reddiderat, iam ab anno inde 82do praeclarum et numeris omnibus absolutum opus edere instituit; *syntagma* nempe *chirurgiae* septenis volumini bus absolutum, cui, si plenam in eo materiarum expositionem, tam clarae et perspicue descriptioni iunctam spectes, nullum aliud antea in eo genere, certe in Germania editorum aequiparare licet.

Bina quidem eo seculo inter nostrates prodierant opera quae quodammodo cum eo conferri possent; institutiones nempe chirurgiae duumuirorum de ea arte suo aeuo meritissimorum, HEISTERI inquam et PLATNERI patris.

At enim vero vt ingentia incrementa taceam quibus ab eorum inde tempore ipsa morbis manu medendi ars aucta et emenda erat, PLATNERI liber, si praeterea eam partem quae ad obstetriciam attinet tanquam heterogeneam, tumque excursus ad historiam encheiresium chirurgicarum, et litteraria quibus abundant ornamenta demseris compendiarius magis adeoque minus plenus est; HEISTERI vero opus adhuc antiquius et pro istius aeuo genio instrumentorum superfluorum pridemque obsoletorum farragine onustum; quales vero armamentarii chirurgici

apparatus noster magnam partem ad inanem ostentationem referebat, ita ut potius maiorem laudem in eo quaereret, quod ipsi simplex scalpellum ad multifarios morbos chirurgicos manu medendos sufficiat, cum ab aliis magna ferramentorum varietas ad curam eorum requiratur. Contra vero de noui et vere utilis chirurgici instrumenti inuentione impense gaudebat, probe que memini cum ipse iter in Angliam pararem, rogasse eum ut si quod eiusmodi mihi occurreret, ipsi statim emerem.

Quanto vero plausu illud de quo agimus praeclarum syntagma chirurgiae exceptum fuerit praeter cetera cum iteratae quae requirebantur editiones, tum vero maxime versiones eius in alias linguis, testantur.

Iungere liceat binis quae commemmoraui maioribus RICHTERI et quasi palmariis operibus tertium, mole quidem istis longe cedens ast materia itidem grauissimum; *obseruationes inquam medico-chirurgicas*, praesertim ut titulus fert, in nosocomio academico collectas, quarum vero, magna sane rei medicæ iactura nescio quam ob causam non nisi primum volumen in lucem editum est.

Quidem et hoc ad eximia desideratissimi collegae merita pertinet, quod suo inprimis impulsu valetudinarium publicum quo academia hactenus caruerat, anno 80mo fundaretur, cuius institutio ipsi statim ab initiis a summo tunc temporis regimine commissa est et cui per septendecim continuos annos summo cum commilitonum in arte medica emolumento director praefuit.

Quae in hoc xenodochio maxime memorabilia ipsi observare licuit, iunctim cum aliis nonnullis quae tum priuata praxis, tum medica principatus Gottingensis in rebus forensibus cura ipsi demandata praebuerat, isto opere subinde publici iuris facere constituerat, et vel primo hocce specimine, quod autem ut diximus, unicum prodiit, grauissima quaedam morborum genera pro singulari quo pollebat ingenii acuminè, eximie dilucidauit f).

f) cf. praesertim memorabile caput de febribus biliosis, quo suam de earum caussis et sedibus sententiam pluribus exposuit, tum vero et tot alia, vbi v. c. de fluxus coeliaci et hepatici, de vomitus cruentis, dysenteriae, diabetis aliorumque morborum natura et sede, iisque medendi ratione agit.

Tanto magis autem hae obseruationes vel ideo aestimandae, quod praeter paucas alias infra commemorandas fere vnicae sint quas de morbis internis, qui nempe pharmacis non manu curantur ediderit; quod, etsi mirum videri posset in tanto medico therapeuta, qui per quadraginta et quod excurrit continuos annos de iisdem paelectiones habuerit, easque tanta sagacitate tamque felici successu tractauerit, maxime ad excellentiam ferre licebit qua chirurgiam medicinae proprie sic dictae longissime praestare censebat, cum contra morborum internorum curationem magnam partem pro arte magis conjecturali haberet, ita ut nude in scriptis suis asseuerauerit, in vniuersum hancce artem quam salutarem vocent, non minus detrimentosam generi humano quam proficuam extitisse g).

Caussam tam seneri, ne dicam iniqui iudicii maxime ad ingenium viri ab hypothesium studio abhorrens referre oportet, quas quidem in chirurgia longe minus locum habere putabat, cum contra medicina proprie sic dicta iis carere vix possit, in variis autem medicorum scholis et systematibus plane abundare soleat. Nec mirum si se in ea opinione confirmatum putaret tumultuariis conuersionibus sectarum medicarum breuis quamquam aeui, quarum quippe nuperioribus praesertim lustris aliam post aliam deflorescentem vidimus; quibus omnibus in RICHTERO accedere poterat et illud, quod ipsa chirurgia famam suam longe maxime nobilitauit, fortunaeque suae fundamenta iecit, cum salutiferam suam opem tot aegri ex primario ordine, principes aliique expeterent, et qui ut Ipsi POTENTISSIMO REGI nostro a chirurgicis consiliis esset, dignatus est.

Ceterum in medicina aequa ac in chirurgia maxime Anglos medicos tanquam exempla empiriae rationalis et vere fructiferae sequutus esse videtur, ex Germanis autem praeter STOLLIUM praesertim praeclarum scholae Gottingensis ornamentum, PHILIPPUM GEORGIMUM SCHRÖDER, cuius quidem viri summi paelectiones non ipse frequentauit, vt pote qui non nisi RICHTERI cursu academico fere absoluto Gottingam vocatus est, cuius tamen dogmata et medendi rationem facile ab aliis, tum vero et ab eo ipso quo per septennium collega vsus est, percipere potuit.

g) v. *Bibliothecae chirurgicae* T. IX. p. 193.

Longum vero foret ea enarrare, quibus propria qua pollebat sagacitate et acumine therapiam auxit et ditauit; vt opii efficacissimi pharmaci in tot morbis quibus antehac nondum adhibebatur, vsum; tartari emetici adeo refractas ast saepius repetitas doses vt nauseam solum pariant, non vero vomitum excitant; purgantium in febribus neruosis efficaciam; limitandum contra eum euacuantium in febribus gastricis vsum, et quae sunt eiusdem generis et dignitatis innumera alia.

Quam in omnibus quae hactenus commemorauimus RICHTERI scriptis admiramur lucidum et concinnum ordinem et dictio-
nibus suis quas e cathedra habuit, ita excellebat, vt paucos in
eo pares ipse fuisse asserere ausim, quod quidem uno ore testa-
buntur innumeri qui ex eius schola prodierunt discipuli in qua
clara sua et viuida dicendi facultate res intricatas enodantem, ob-
scuras illuminantem, fastiditis gratiam dantem, attentionem ex-
citantem et excitatam continentem summa cum voluptate audiui-
mus.

Si quid vero a tam eximio medicae iuuentutis praceptor-
abesse optabant cordati viri, illud erat quod subinde in scriptis,
saepius vero in praelectionibus non tantum de theoreticis qui-
busdam disciplinae medicae partibus minus honorifice sentire
videretur, sed et elegantiorum et humaniorum litterarum stu-
dium tironibus medicis superfluum et parum proficuum puta-
rit; quid quod eum eo delapsum vidimus vt in bibliotheca sua
nude assereret, medicos optime latine doctos ab omni inde tem-
pore non optimos extitisse praticos *h*); quasi plane nescius aut
saltem oblitus fuerit tot tantorumque inde a renatis litteris vi-
rorum, tam summa qua inclarerunt arte medendi, quam pri-
scarum litterarum doctrina latinique sermonis elegantia aequi il-
lustrium, FERNELII, FRACASTORII, ENTII, FREINDII, quem
modo laudauiimus PLATNERI, et quot non aliorum.

Quanto magis vero mirari oportet excidisse eiusmodi para-
doxa egregio viro, eo lubentius afferamus quae ad diluenda ea et
quodanmodo excusanda conferre possunt.

h) T. VII. pag. 131.

Atqui iam vidimus RICHTERI ingenium multo magis ad practica quae vocant medicinae studia tractanda proclive fuisse quam ad theoretica et quae subsidiaria appellant, excolenda. Neque mirum ergo eum chirurgiae in primis exercitium, quod praesertim dum apud Britannos versabatur adeo fructuosum, imo et lucrificum euadere vidit, iis praetulisse studiis quibus patruus ut vidimus, magis delectabatur.

Iam vero cum et natura sua sui amantior seque amplectens et in vniuersum pleraque ex sua seu voluptate seu utilitate metiri solitus esset, quod omnes dabunt qui eum proprius norunt, et dictorum ipsi adeo familiarium, ut Cassiani illius *cui bono?* aut Phaedrini *nisi utile est quod facimus* meminerint, aliter fieri non poterat, quam quod sibi ipse in arte in qua fortunarum suarum sedem quasi et habitationem tanto cum successu posuerat, vnicce placeret. Quod vero se non in eo contineret sed et passim aliqua eorum studiorum quae, ut cum CELSO loquar, quanquam non faciunt medicum, aptiorem tamen medicinae reddunt, subinde spernere videretur, hoc maxime simultibus et inimicitiis tribuo quae ipsi iam primis professionis suae annis cum uno alteroque collegarum, in primis vero cum BALDINGERO subortas esse doleo; quarum quidem origines leues sane et nihili, hic commemorare pudet pigetque; rem ipsam vero intactam relinquere nefas duxi, quod ad diluendam istam exprobationem facere possit.

BALDINGERUS inquam, quem itidem praeceptorem, medicum et collegam habui, et cui plurima me debere grata mente profiteor, prout ipse multifaria imbutus erat doctrinae copia, ita eam et in discipulis volebat, adeoque ea studia ipsis impense commendabat, quae RICHTERUS contra ad ipsissimum artis exercitium minus necessaria putabat. Postquam ergo iam alias ob caussas alienatae horum collegarum voluntates et dissidia sat erant, neuter eorum sibi temperare potuit quin de alterius studiis passim paulo contemtius iudicare sibi permitteret.

BALDINGERUS praesertim ut dicacior natura, salibus suis non raro incautius in collegae studiorum rationem inuehebat, persuasus ad formanda et excitanda tironum medicorum ingenia

praeter theoretica omnis generis studia, veterum maxime medicorum lectionem conferre, quorum quippe indefesso studio triumviri excelluerint, quos tanquam exempla summorum suae tempestatis medicorum perpetuo extollere solebat, RICHTERUM nempe seniorem, nostri patrum, cuius toties meminimus, et quem vix sine obliqua insectatione ex fratre nepotis nominabat; tum collegam eius, BRENDELIUM; et inde a iuuentute usque ad extremum senium amicum intimum, TRILLERUM Wittebergensem.

Quid mirum ergo si et ab altera parte noster non solum BALDINGERI polyhistoriam, subinde utique affectatam, et magnam partem magis obiter saltem congestam quam rite subactam despiciatui duceret, sed et de variis quae ille immoderatius efferre solebat studiorum generibus aliter sentiret, conscius sibi quantum ipse in arctioribus practicae utriusque medicinae limitibus se continendo, profecerit eique perficiendae profuerit.

Imo vero ipsum illud quod passim de istis studiis ferre videbatur iudicium, quodque ex iis quas memoriai caussis adventitiis orsum, postmodum quasi in aliquam consuetudinem abierat, reapse tamen itidem subinde magis affectatum quam ex vera persuasione natum et sincerum fuisse ex eo asserere ausim, quod ipse non solum plerisque eorum haud mediocriter imbuitus esset, quibus et in muneribus suis, medica rerum forensium cura, aliisque, nullatenus carere potuerit; meque ut certe et alios collegarum suorum non raro de grauioribus aut dubiis eorum capitibus, nouisque in iis iuuentis, lubenter consulueret; sed et tam filio carissimo *i)* et ex fratre nepotibus *k)* dum scholas nostras perassidue frequentabant, quam alijs viris iuuenibus auctor suasorque fuerit ne ea negligerent, et ex animo gauderet quando eos in examinibns rigorosis promite et recte de iis respondentes audiret.

i) medico apud Berolinenses, auctore egregii libri: *Darstellung des noch Wesens, der Erkenntniss und Behandlung der gastrischen Fieber.* Halae 1812. 8.

k) medicis Hannoveranis.

Verum restat iam vt et de iis agamus quae RICHTERUM societatis nostrae sodalem attinent, primo extra ordinem (a. 70.) eidem adscriptum, sexennio post inter ordinarios receptum.

Cooptatus est statim eo anno quo HEYNII maxime studio et sollicitudine ipsum hocce sodalitum postquam per 15 annos non vnam ob causam languerat, restitutum et noui eius commentarii editi sunt, quibus et RICHTERUS egregias symbolas attulit, ad vnam omnes chirurgici argumenti, maxime iterum de morbis oculorum et herniis. In iis autem quae senioribus annis societati exhibuit, praeter singulares quas continent rariorum morborum historias, de nonnullis grauioribus eorum generibus, iisdemque medendi ratione egit ¹⁾.

Neque etiam in recensibus nostris litterariis asymbolus fuit, praesertim vero proximis qui obitum eius praecesserunt mensibus, memorabiles aliquot censuras ad eosdem contulit.

Alia quibus porro tam sodalitio nostro quam acadiae et rei medicae ultra prodesse potuerit, fatum inopinato et immaturo eius decessu intercepit. Quanquam enim septuagesimum aetatis annum viuendo superauerit, adeo tamen viridi gaudebat senectute et viribus tum mentis tum corporis illibatis, simulque valetudini suae adeo curiose et forte nimis anxie prospiciebat, vt certe quisque nostrum eum diutius inter nos futurum, imo longe prouectiorem aetatem adtacturum auguratus esset vt precatus.

Eripuit vero eum rebus humanis morbus quidem grauis nec tamen diuturnus, hepatitis inquam ex podagra retropulsa subnata, vnde post paucorum dierum decubitum animam redidit d. 23 Iulii huius, quem viuimus, anni.

Equidem in RICHTERI fortuna nihil est quod dolendum nobis sit, qui vitam ex voto exegit, satisque facilem ex ea egressum nactus est.

¹⁾ Indicem earum exhibet coniunctissimi REUSS *conspectus Societatis Regiae scientiar.* pag. 77 quibus adde ultimam RICHTERI disquisitionem, cuius iam meminimus, *de vsu purgantium in febribus neruosis commen-* tationum recentiorum T. I.

Nos vero memoriam tanti collegae et sodalis, inter palmaria quae almag Georgiam Augustam ornarunt nomina referendi, gratissimam habebimus et perpetuam.

— clarum et venerabile nomen
Gentibus, et multum nostrae quod proderat urbi.

LUCAN.